

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบในวงกว้าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ไม่สามารถกระทำได้โดยการบังคับใช้กฎหมายกับหน่วยงานภาครัฐเพียงอย่างเดียว หากแต่ควรเป็นการเสริมสร้าง ส่งเสริมค่านิยม และกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันโดยภาพรวม ทั้งกระแสความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมขณะนี้ส่งผลให้ค่านิยมของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางวัตถุนิยมมากขึ้นและส่งผลให้เกิดความเสื่อมถอยทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมตามมาเป็นลำดับ^๑

การคอร์รัปชันในประเทศไทยนั้นไม่ใช่ปัญหาเล็กน้อย แต่หากมีผลกระทบกระเทือนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และข้อสังเกตอย่างหนึ่ง สำหรับประเทศไทย คือ มีการคอร์รัปชันอย่างเป็น “ระบบ” โดยมีสาเหตุ คือ สาเหตุพื้นฐานสำคัญซึ่งก่อให้เกิด “ระบบคอร์รัปชัน” ปัญหาทางศีลธรรมและการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญรองลงมาแต่สาเหตุที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดคอร์รัปชันนั้น ประการแรก น่าจะเกิดจากการที่สังคมไทยมีค่านิยมและปทัฏฐานทางสังคม (social norms)^๒

เมื่อมนุษย์มีความเจริญรุ่งเรืองเต็มไปดด้วยวัตถุสิ่งของซึ่งเป็นเครื่องหล่อเครื่องย่วยวนให้เกิดกิเลส ตัณหา ความทะเยอทะยานอยาก ทำให้สังคมมนุษย์ยื้อแย่งไขว่คว้ามุ่งเอารัดเอาเปรียบกันจนลืมความถูกต้องชอบธรรมด้านจิตใจตกต่ำขาดศีลธรรมขาดคุณธรรมขาดจริยธรรมทำ

^๑ละเอียด แซ่คู, “คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๖).

^๒ขวัญชัย สันตสว่าง, ระบบคอร์รัปชันในประเทศไทย, (กรุงเทพฯ: วารสารรวมคำแหง ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๑), ๒๕๔๘).

ให้ล่องละเมียดกุศลกรรม หน่วยงานภาครัฐและเอกชน พึงน้อมนำพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่อง “ความดี อันประกอบด้วย การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ และทำแล้วเกิดความสุข” และหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการดำรงชีวิตและการทำงาน^๓

พระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวถึงหลักธรรมเกี่ยวกับโภคทรัพย์ ไว้ดังนี้ (๑) ในแง่บุคคล ควรดำเนินตามพุทธปฏิบัติที่นิยมยกย่องคนมีทรัพย์ เฉพาะผู้ที่ร่ำรวยขึ้นมาด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยทางสุจริตชอบธรรม และใช้ทรัพย์นั้นทำสิ่งดีงาม บำเพ็ญประโยชน์ เป็นการยกย่องความเป็นคนดีมีประโยชน์เหนือความมีทรัพย์ (๒) ในแง่สังคม ตามหลักพุทธศาสนา ทรัพย์เป็นอุปกรณ์หรือเป็นปัจจัยอุดหนุนชีวิต ไม่ใช่จุดหมายชีวิต ทรัพย์จึงควรเป็นเครื่องช่วยให้มนุษย์มีความสะดวกขึ้นในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม สังคมก็พลอยเจริญงอกงามอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าบุคคลยิ่งร่ำรวยขึ้น สังคมยิ่งซบโทรมลง แสดงว่า มีการปฏิบัติผิดต่อทรัพย์ ไม่เข้าสังคมจะระส่ำระสาย (๓) ในแง่รัฐ พระพุทธศาสนามองเห็นความสำคัญของทรัพย์ในสังคม ทั่วโลกว่า ความจนเป็นความทุกข์ในโลก ความยากไร้เป็นสาเหตุของอาชญากรรมและความชั่วร้ายในสังคม (เช่นเดียวกับความโลภ และสัมพันธ์กับความโลภด้วย) และถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ หรือผู้ปกครองบ้านเมือง ที่จะต้องคอยเอาใจใส่ดูแลจัดสรรปันทรัพย์ให้แก่เหล่าชนผู้ไร้ทรัพย์ ไม่ให้มีคนจนยากขัดสนในแผ่นดิน โดยอาศัยวิธีการ ประกอบกันและเหมาะสมกับสถานการณ์ การป้องกันไม่ให้มี อธรรมการ คือ การกระทำและวิธีการที่ไม่ชอบธรรม ไม่เป็นธรรม การเอารัดเอาเปรียบกัน^๔

หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า มีหลักธรรม ๒ ประการ คือ (๑) หลักเบญจศีล และ (๒) หลักหิริ-โอตตปปะ ที่นำมาใช้ในการป้องกันการทุจริตที่เกิดขึ้น

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่องการศึกษาหลักพุทธธรรมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย เป็นสิ่งที่ต้องมีการศึกษาให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อจะเป็นประโยชน์ด้านความรู้

^๓ สรุปลจากคำบรรยายในการสัมมนาฯ ของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล, ๔ สิงหาคม ๒๕๕๔.

^๔ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) , **พุทธธรรม ฉบับประมวลธรรม**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๒), หน้า ๘๗.

และเข้าใจการทุจริตคอร์รัปชันในพระพุทธศาสนาเถรวาท การทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน และหลักพุทธธรรมที่ใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันของทุกคนสืบไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาการทุจริตคอร์รัปชันในพระพุทธศาสนาเถรวาท
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย

ปัจจุบัน

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ **ขอบเขตด้านเนื้อหา** มุ่งศึกษาตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่ การทุจริตคอร์รัปชันที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท สภาพปัจจุบันและการทุจริตคอร์รัปชัน ในสังคมไทยปัจจุบัน และหลักพุทธธรรมที่ใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน

๑.๓.๒ **ขอบเขตด้านเอกสาร** ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าจากหลักฐานข้อมูลในพระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙ อรรถกถา ฎีกา หนังสือตำราวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการคอร์รัปชัน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔.๑ การทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาเถรวาทมีอย่างไร
- ๑.๔.๒ การทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบันมีอย่างไร
- ๑.๔.๓ หลักพุทธธรรมที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบันมีอย่างไร

๑.๕ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ การทุจริตคอร์รัปชัน ในที่นี้หมายถึง การกระทำผิดทางวินัย และการกระทำผิดต่อหน้าที่การงาน ครอบครัวย เศรษฐกิจ การเมือง สังคม อันได้มาด้วยความไม่บริสุทธิ์ ยุติธรรม

๑.๕.๒ หลักพุทธธรรม หมายถึง การนำหลักพุทธธรรมเพื่อการป้องกัน ซึ่งในพุทธธรรม แต่ในที่นี้ผู้วิจัยนำมาใช้ในการป้องกันการทุจริต คือ เบญจศีล หลักสุจริต ๓, หลักหิริ-โอตตปปะ, หลักอคติ ๔, หลักสัมมาอาชีวะ และหลักสันโดษ

๑.๕.๓ การป้องกัน หมายถึง การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในทุกระดับชั้น เริ่มตั้งแต่ครอบครัวย เศรษฐกิจ การเมือง และ สังคม

๑.๕.๔ สังคมไทย หมายถึง กลุ่มชนชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกันในประเทศไทย มีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทย มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นต่างจากสังคมอื่น ได้แก่ ภาษาพูด ภาษาเขียน การแต่งกาย ความเชื่อ มารยาท อาหาร การดำเนินชีวิตที่มีพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน เป็นต้น

๑.๖ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๖.๑ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวเรื่องการทุจริตไว้ในหนังสือพุทธธรรมว่า การปล้นจี้ฉ้อโกงหลอกลวงดัดแปลงตลอดจนคอร์รัปชันชั่วร้ายทั้งหลายซึ่งนับว่าเป็นปัญหาระดับชาติหรือระดับโลกเลยที่เดียวสาเหตุต่างๆเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากจิตใจของมนุษย์ ที่ถูกอกุศลจิตครอบงำทำให้เกิดความโลภจึงทำให้ล่งละเมิดอกุศลกรรมในข้ออุทินนาทาน^๕

๑.๖.๒ พระมหาธีระ พลสุขแสง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาคำสอนเรื่องกิเลสในพระพุทธศาสนาเถรวาท” จากการศึกษาค้นคว้าสรุปความได้ว่า “กิเลสตระกูลโลภะหมายถึงกิเลสประเภทที่ทำให้จิตเกิดอาการเป็นต้นว่าหิวกระหายหรือทะยานอยากหวงแหวนชอบสะสมเห็นแก่ตัวตลอดจนความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนกิเลสประเภทนี้เรียกว่ากิเลสตระกูลโลภะอาจเป็น

^๕พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ, (กรุงเทพมหานคร :มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๗๑-๑๗๑.

เพราะโลภะเป็นกิเลสที่เด่นมีผลกระทบต่ोजิตอย่างรุนแรงส่วนกิเลสที่จัดอยู่ในตระกูลนี้ ได้แก่ วิตติ (ความยินดี) อิจฉา (ความปรารถนา) มหิชา (ความมักมาก) ปาปิจา (ความอยากที่ผิดศีลธรรม) โลภะนั้นมีอาการเกาะเกี่ยวอารมณ์เป็นลักษณะเหมือนลิงติดตั่งซึ่งมีลักษณะต่างจากฉันทะคือเป็นเพียงความห่วงเหนี่ยวอารมณ์จัดเป็นฉันทะส่วนความเกาะเกี่ยวในอารมณ์นั้นจัดเป็นโลภะ”^๖

๑.๖.๓ ธานินทร์ กรัยวิเชียร กล่าวไว้ใน“กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง” สรุปได้ว่าบุคคลที่ฉ้อราษฎร์บังหลวงกำเริบใจเพราะคนทั่วไปยกย่องสรรเสริญว่ามั่งมีว่ามีอำนาจวาสนาโดยเขาเหล่านั้นมิได้เคยคำนึงเลยว่าความมั่งมีหรืออำนาจวาสนานั้นได้มาด้วยความสุจริตหรือไม่เมื่อคำนึงของคนในสังคมเปลี่ยนจากการยกย่องคนดีมีศีลธรรมไปเป็นการยกย่องคนที่มีเงินมีอำนาจจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมนุษย์^๗

๑.๖.๔ ชัยอนันต์ สมุทวณิช กล่าวไว้ในหนังสือผลของการคอร์รัปชันที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองว่าเครื่องมือหรือกลไกของผู้มีอำนาจทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้แก่พรรคการเมืองหรือพันธมิตรของพรรคการเมืองที่มีฐานกำลังจากอำนาจทางเศรษฐกิจแต่ทางด้านการยอมรับนั้นอิงอยู่กับประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งทำให้ข้าราชการพลเรือนต้องตกอยู่ใต้อำนาจและควบคุมของนักการเมือง^๘

๑.๖.๕ เขมฤดี วานิกานุกูล ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์โครงสร้างลักษณะการเกิดคอร์รัปชันกรณีศึกษาคอร์รัปชันกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ” ผลการศึกษาพบว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วยรูปแบบเดิมจะมีปัญหาทางด้านการสมยอมราคากันถึงร้อยละ ๕๑ การปิดโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดซื้อจัดจ้างร้อยละ ๓๘ การจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่เป็นทางการร้อยละ ๓๘ ซึ่งการนำระบบ e – Procurement สามารถลด

^๖พระมหาธีรพล สุขแสง, “การศึกษาคำสอนเรื่องกิเลสในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖).

^๗ธานินทร์ กรัยวิเชียร,กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง, อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายไฉนรัตน์โตม, พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมุนตรี, ๒๕๒๐.

^๘ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ผลของการคอร์รัปชันที่มีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมือง, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๑๙, (เอกสารอัดสำเนา).

ปัญหาการสมยอมราคาลงเหลือร้อยละ ๒๐ การจ่ายค่าตอบแทนที่ไม่เป็นทางการลดลงเหลือร้อยละ ๓ และการปิดโอกาสในการได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดซื้อจัดจ้างลดลงเหลือร้อยละ ๑ สาเหตุเนื่องมาจากระบบนี้จะช่วยลดการติดต่อบริษัทที่พัสดุกับผู้ประกอบการและจากข้อมูลพบว่าการนำระบบ e – Procurement มาใช้ก่อให้เกิดการประหยัดงบประมาณร้อยละ ๑๕.๒๔ ของวงเงินงบประมาณการนำระบบ e – Procurement มาใช้สามารถที่แก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันจะลดลงได้รวมถึงจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมคอร์รัปชันของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งผลดีจากการใช้ระบบนี้คือสร้างความโปร่งใสก่อให้เกิดการแข่งขันราคากันเป็นธรรมชาติการจ่ายเงินได้ถี่และ การสมยอมราคากันซึ่งทั้งหมดจะส่งผลให้ต้นทุนโดยรวมของภาครัฐในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างนั้นลดลงได้ในที่สุด^๔

๑.๖.๖ สุทธิรัตน์ อ่อนเที่ยง ศึกษาเรื่อง "คอร์รัปชันในระบบราชการไทย : ศึกษากรณีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง" ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมและวิธีการคอร์รัปชันจากการจัดซื้อจัดจ้างในระบบราชการไทยสามารถจำแนกเป็นประเภทต่าง ๖ ประเภท ได้แก่ หลีกเลี่ยงหรือบิดเบือนระเบียบ ข้อบังคับ อาศัยอำนาจตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ สมคบกับผู้ขายเสนอราคาให้แก่ทางราชการสูงกว่าราคาที่แท้จริง ทุจริตต่อหน้าที่ราชการปลอมแปลงหรือกระทำการใด อันเป็นเท็จเรียกรับเอาผลประโยชน์ (เปอร์เซ็นต์) จากผู้เสนอราคาและใช้เทคนิคหาประโยชน์จากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีมูลเหตุหรือสาเหตุการคอร์รัปชันเกิดจากสาเหตุจากตัวผู้กระทำ ได้แก่ โอกาสสิ่งจูงใจและความซื่อสัตย์และจากปัจจัยและสิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ด้านสังคมวัฒนธรรมด้านเศรษฐกิจ ค่าครองชีพบ้านการเมือง การปกครองด้านกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่าง ผลกระทบที่เกิดจากการคอร์รัปชันได้แก่ผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม การบริหาร และทางการเมือง แนวทางในการแก้ปัญหาการคอร์รัปชันควรมีการปรับปรุงระบบราชการควรมีมาตรการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการอย่างต่อเนื่อง และควรปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบต่างๆที่ทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้เป็นช่องทางใน

^๔เชมฤดี วานิกานุกูล, “การวิเคราะห์โครงสร้างลักษณะการเกิดคอร์รัปชันกรณีศึกษาการคอร์รัปชันกับการจัดการซื้อจัดจ้างภาครัฐ”, ภาควิชาเศรษฐศาสตร์มหัพพันิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๔๖).

การทุจริตคอร์รัปชันและใช้มาตรการทางกฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตอย่างเข้มงวด^{๑๐}

๑.๖.๗ สุชาติ นันทวงศ์ ศึกษาเรื่อง “ทัศนะและรูปแบบการคอร์รัปชันในสำนักงานการศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาที่สำคัญมีดังนี้รูปแบบการคอร์รัปชันที่สำคัญในวงราชการครูได้แก่การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างการสรรหาบุคคลเข้าสู่ตำแหน่งการบริหารงบประมาณโครงการการนำเอาวัสดุอุปกรณ์ของทางราชการไปใช้ประโยชน์เพื่อส่วนตนการเบิกจ่ายเบี้ยเลี้ยงค่าพาหนะการเบิกจ่ายค่าตอบแทนวิทยากรภายนอกเหตุชักนำที่สำคัญในการคอร์รัปชันได้แก่ ๑) จิตใจและความโลภของแต่ละบุคคล ๒) การใช้อำนาจของผู้บริหารในทางที่มิชอบ ๓) ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์และ ๔) ภาวะเศรษฐกิจที่บีบคั้นกลไก/กระบวนการในการทำผิดมี ๒ ประเภทคือทำคนเดียวมักจะเป็นในกลุ่มผู้บริหารและแบบเป็นทีมซึ่งมักจะมีเจ้าหน้าที่การเงินและหัวหน้าฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาอยู่ในทีมด้วยสาเหตุที่ถูกจับได้ส่วนใหญ่เกิดจากมีการเรียกร้องจากผู้ที่เกี่ยวข้องผลประโยชน์และจากสื่อมวลชนแนวทางป้องกันแก้ไขการคอร์รัปชันเสนอโดยผู้วิจัยมีอยู่ ๔ มาตรการคือ ๑) ด้านกฎหมายควรมีการปรับปรุงแก้ไขบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษหนักขึ้น ๒) มาตรการสังคมควรต่อต้านผู้ที่กระทำการคอร์รัปชันไม่ให้มีสิทธิต่างๆในสังคมสรรหาบุคคลที่มีคุณภาพมาดำรงตำแหน่งผู้บริหาร ๓) ระบบและกระบวนการตรวจสอบให้มีระบบและกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจนมีการตรวจสอบบ่อยครั้ง ๔) ค่านิยมและวัฒนธรรมประเพณีปลูกฝังจิตสำนึกให้ทราบถึงผลเสียต่อตนเองชุมชนและประเทศชาติซึ่งเกิดจากการคอร์รัปชันยกเลิกระบบอุปถัมภ์^{๑๑}

๑.๖.๘ วิภาวี เทพสุวรรณ ศึกษาเรื่อง “ปัญหาการควบคุมการทุจริตของนักการเมือง: ศึกษากรณีการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน” จากการศึกษาพบว่ามาตรการดังกล่าวมีช่องโหว่ในหลักเกณฑ์การยื่นการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในส่วน

^{๑๐}สุทธิรัตน์ อ่อนเที่ยง, “คอร์รัปชันในระบบราชการไทย: ศึกษากรณีกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, (๒๕๔๔).

^{๑๑}สุชาติ นันทวงศ์, “ทัศนะและรูปแบบการคอร์รัปชันในสำนักงานการศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดอุบลราชธานี” ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาพัฒนาสังคมสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (๒๕๔๓).

ของรายการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการพิจารณาดำเนินคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสรุปได้ว่าการบังคับให้แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินยังมีปัญหาทางด้านหลักการและทางปฏิบัติมากซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศาลรัฐธรรมนูญจะต้องช่วยกันคิดหาวิธีออกระเบียบข้อบังคับที่สามารถกระทำให้ ป.ป.ช. สามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริงดังนั้น จึงได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาวินิจฉัยหลายประการเช่นปัญหาเกี่ยวกับตำแหน่งทางการเมืองที่ต้องยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่สมควรจะต้องมีการแสดงในส่วนของเลขานุการและที่ปรึกษาได้ด้วย และควรที่จะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งยื่นการแสดงผลบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้ตั้งแต่เริ่มลงรับสมัครเลือกตั้งเป็นต้นเพื่อจะช่วยให้การควบคุมการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในส่วนของรายการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น^๒

๑.๖.๙ ศุภชัย ยาวะประภาษ ได้จำแนกคอร์รัปชันออกเป็น ๔ ด้านดังนี้ ๑) ด้านการใช้ตำแหน่งหน้าที่การงานคอร์รัปชันหมายถึงการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนตัวโดยมิชอบเป็นเรื่องของการรับเงินหรือสิ่งมีค่าเป็นเงินสำหรับการกระทำบางอย่างซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้นั้นมีหน้าที่จะต้องทำอยู่แล้วหรือจะต้องงดการกระทำอยู่แล้วดังนี้ คอร์รัปชันจึงเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากข้อบัญญัติที่ได้รับมาเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องซึ่งได้แก่การรับสินบนการใช้ระบบพวกพ้องและการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินอย่างผิดกฎหมาย ๒) ด้านที่กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมคอร์รัปชันหมายถึงการกระทำของผู้มีอำนาจที่ถูกชักนำด้วยเงินหรือสิ่งตอบแทนอื่นซึ่งไม่พึงจะมีสิทธิได้รับตามกฎหมายโดยให้ประโยชน์แก่ผู้ให้สิ่งตอบแทนนั้นทำให้ผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมได้รับความเสียหายซึ่งผลประโยชน์ที่ผู้คอร์รัปชันจะได้รับได้แก่การมีอำนาจหน้าที่การได้รับการยอมรับนับถือความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นต้น ๓) ด้านกฎหมายคอร์รัปชันตามกฎหมายหมายถึงคอร์รัปชันของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อการไหลเวียนของรายรับของรัฐบาลหรือรายได้ประชาชาติไปในทิศทางที่เป็นการเพิ่มความมั่นคงส่วนบุคคลให้กับสมาชิกของรัฐบาลชุดนั้นๆซึ่งนับว่าเป็นการกระทำซึ่งผิดกฎหมายแต่ก็มีนักวิชาการบางคนเห็นว่า

^๒วิภาวี เทพสุวรรณ, “ปัญหาการควบคุมการทุจริตของนักการเมือง: ศึกษากรณีการแสดงผลบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, สาขาวิชารัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕).

ความหมายตามกฎหมายดังกล่าวไม่มีความครอบคลุมเพียงพอสำหรับกฎหมายไทยคอร์รัปชันจะมีความหมายตรงกับคำว่า “การทุจริตในวงราชการ” หรือ“การฉ้อราษฎร์บังหลวง” ๔) ด้านศีลธรรม คอร์รัปชัน หมายถึง การกระทำซึ่งละเมิดหลักแห่งศีลธรรม^{๓๓}

๑.๖.๑๐ อเนก เหล่าธรรมทัศน์ กล่าวว่าสังคมไทยมีลักษณะควบคุมหรือรวมตัวกันในเรื่องระหว่างผู้มีอำนาจและผู้ใต้อำนาจเช่นความสัมพันธ์ที่นักการเมืองมีต่อประชาชนก็เป็นสังคมเชิงตั้งประชาชนไม่ได้เข้าใจว่าคนคนนั้นเป็น ส.ส. หรือเป็นรัฐมนตรีแต่ว่ามันเป็นพ่ออุปถัมภ์ของตนด้วยค่านิยมของสังคมไทยที่มีการอบรมสั่งสอนกันมาตลอดให้รู้จักกตัญญูและรู้จักตอบแทนผู้มีพระคุณหรือผู้ให้การอุปถัมภ์จึงเป็นที่มาของการคอร์รัปชันได้หากผู้อุปถัมภ์นั้นมีทั้งบุญคุณและอำนาจในการสั่งการให้คุณให้โทษได้^{๓๔}

สรุปได้ว่าการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ เป็นการศึกษาหาข้อมูลมาสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหลักธรรมที่ใช้ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน และไม่ซ้ำกับงานวิจัยเดิม พร้อมทราบแนวทางและวิธีการดำเนินได้อย่างถูกต้อง จึงได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและผลงานการวิจัย ดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น

๑.๗ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีขั้นตอนในการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๗.๑ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎก ฉบับภาษาไทย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๓๙

๑.๗.๒ ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources) มีอรรถกถา ฎีกา ตลอดจนทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้

^{๓๓}ศุภชัย ยาวะประภาส, **คอร์รัปชันและการซื้อขายตำแหน่งในทัศนะข้าราชการ**, กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาข้าราชการพลเรือน, ๒๕๔๔), หน้า ๔-๘.

^{๓๔}อเนก เหล่าธรรมทัศน์, **हेตुอยู่ที่ท้องถิ่น: ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติอันสืบเนื่องมาจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๖.

๑.๗.๓ วิเคราะห์ ข้อมูลทั้งหมดตามกรอบวัตถุประสงค์

๑.๗.๔ เรียบเรียง และสรุปผลการวิจัยพร้อมเสนอแนะ

๑.๗.๕ เสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

๑.๘ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๘.๑ ทำให้ทราบการทุจริตคอร์รัปชันที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๘.๒ ทำให้ทราบการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน

๑.๘.๓ ทำให้ทราบหลักพุทธธรรมเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทยปัจจุบัน